

رئیس مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم در گفت‌وگو با ایسکانیوز:

ارتقای کیفیت پژوهش در گرو بازگشت اعتماد جامعه به دانشگاه است / هنوز پژوهش برای بسیاری از مسئولان ارزشی ندارد

رئیس مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری گفت: راهکار ارتقای کیفیت پژوهش، بازگرداندن اعتماد و سرمایه اجتماعی به جامعه و به تبع آن، بازگشت اعتماد جامعه به دانشگاه و بهبود جایگاه دانشگاه در جامعه است.

به گزارش خبرنگار گروه دانشگاه ایسکانیوز، بنا بر ادعای معاون پژوهش و فناوری وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، رتبه جهانی کمیت تولید علم ایران در و اسکوپوس، ۱۶ است و بین کشورهای اسلامی نیز رتبه نخست را در اختیار دارد؛ آماري که نشان از قدرت علمی کشور در زمینه تئوری دارد؛ اما پراکندگی و نبود سیستمی متمرکز برای بهره‌گیری از تولیدات علمی، باعث شده جامعه از کمک محسوس پژوهش‌ها بی‌نصیب بماند و پژوهشگران نتوانند در شرایط تحریم، باری از روی دوش کشور بردارند.

رئیس مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری معتقد است دولت و حاکمیت باید دانشگاه را امین و مورد اعتماد تلقی کنند و با ارائه سفارش‌های پژوهشی واقعی، هویت دانشگاه را احیا کنند. به‌مناسبت آغاز هفته پژوهش، گفت‌وگویی با نسرین نورشاهی ترتیب دادیم که در ادامه می‌خوانید:

با توجه به شرایط دشوار اقتصادی کشور و بودجه‌های کم پژوهشی دانشگاه‌ها، راهکار ارتقای کیفیت پژوهش‌ها و دریافت خروجی متناسب از پژوهش‌های فعلی را در چه می‌دانید؟

راهکار ارتقای کیفیت پژوهش، بازگرداندن اعتماد و سرمایه اجتماعی به جامعه و به تبع آن، بازگشت اعتماد جامعه به دانشگاه و بهبود جایگاه دانشگاه در جامعه است. سعی کنیم واقع‌بین باشیم؛ در شرایطی که بسیاری از ابعاد و مؤلفه‌های مختلف جامعه، درگیر و متأثر از محدودیت‌های اقتصادی و اجتماعی دچار بحران هویت و اعتماد شده‌اند، شاید بتوان گفت هنوز دانشگاه نسبت به بقیه نهادها از اقبال و اعتماد بیشتری برخوردار است؛ اما باید با جریان‌سازی و گفت‌وگو درباره جایگاه دانشگاه و با اطلاع‌رسانی درست و بدون سوگیری در مورد فعالیت‌های کنونی دانشگاه‌ها در همین شرایط سخت و دشوار، اعتماد به دانشگاه را در جامعه تقویت کرد، در این صورت دانشگاه با سفارش‌های بیشتری از سمت جامعه روبرو خواهد شد.

دولت برای بهبود رابطه دانشگاه و جامعه باید چه اقداماتی انجام دهد؟

دولت و حاکمیت باید دانشگاه را امین و مورد اعتماد خود تلقی کنند و با ارائه سفارش‌های پژوهشی واقعی؛ هویت، احساس مهم و مفید بودن را به فعالیت پژوهشی دانشگاه و مراکز پژوهشی بازگردانند، در این صورت نهاد علم نشان خواهد داد که حتی با بودجه‌های نحیف؛ اما با همیت، تلاش و غیرتمندی می‌تواند پاسخ‌گوی سؤالات جامعه، دولت و حاکمیت باشد. امروز دانشگاه نگران اعتماد جامعه به خود و نگران تبدیل شدن پژوهش‌هایش به تزئینات و تشریفات است، مثل خانواده‌ای که هنگام مشکلات؛ ابتدا از هزینه‌ها می‌کاهد، دولت و

حاکمیت هم با همین دیدگاه در هنگام بحران و کمبودها، اول به حذف منابع فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه و نهادهای علم مبادرت می‌کنند؛ حال آنکه همان بودجه اندک، اگر به فکر کردن اختصاص داده شود، راه‌حل‌ها را به دنبال خواهد داشت.

دغدغه‌مند کردن دانشجویان راهی جز اعتمادسازی در جامعه، تلاش در راستای بازگرداندن سرمایه اجتماعی از دست رفته در جامعه و کمک گرفتن از نهادهای مدنی-اجتماعی و کنشگران فعال اجتماعی، سمن‌ها و ... برای تقویت حس مسئولیت اجتماعی در میان نسل جوان و بازگرداندن امید اجتماعی به آنها ندارد

حدود یک میلیون پایان‌نامه در سال ارائه می‌شود که هزینه مضاعفی نیز به کشور تحمیل نمی‌کند. چگونه می‌توان پایان‌نامه‌ها را به مسیری مطلوب هدایت و از پراکندگی موضوعات در راستای حل نیازهای جامعه جلوگیری کرد؟

پایان‌نامه‌های دانشجویی و همچنین پروژه‌ها و طرح‌های پژوهشی اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌ها به‌ویژه در مراکز پژوهشی، تنها با اندکی برنامه‌ریزی و هماهنگی بین مسئولان و سفارش دهندگان در دولت و جامعه اعم از نهادهای اجتماعی، مدنی، سازمان‌های خصوصی، صنعت و ... و مدیران پژوهشی که به دلیل قطع ارتباط ارگانیک از شرایط یکدیگر بی‌خبر هستند، می‌تواند به سیر درست و مبتنی بر تقاضا هدایت شود.

این امر نیازمند عزم ملی است، از یک طرف حذف قوانین و چارچوب‌های محدودکننده در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی که اعضای هیئت علمی را در چارچوب‌های تنگ رویه‌های اداری، ارتقا و ترفیع محدود می‌کند و از سویی ارائه درست سفارش از سمت متقاضیان با در نظر گرفتن ویژگی‌های خاص دانشگاهیان، استادان و اعضای هیئت علمی، اعتماد و دادن اختیار برای صورت‌بندی درست مسائل توسط آنها و ارائه آزادی‌ها و اختیارات لازم برای خردورزی و تلاش علمی بدون محدودیت‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در ارائه پاسخ و راه‌حل و انجام فرایند پژوهش به نتایج مثبتی ختم خواهد شد.

عده‌ای از کارشناسان معتقدند نبود دانشجوی دغدغه‌مند به نبود پژوهش مؤثر منجر می‌شود و اشکال را در مرحله پیش از آموزش عالی؛ یعنی آموزش و پرورش جست‌وجو می‌کنند. چگونه می‌توان در دانشجو برای انجام پژوهش، دغدغه ایجاد کرد؟

تقویت بدنه‌های مالی حمایت‌کننده از پژوهش یا اصطلاحاً گرانت‌بادی‌ها و صندوق‌های حمایت از پژوهش و پایان‌نامه بسیار مؤثر است و حتی می‌تواند با استفاده از ظرفیت خیرین و کارآفرینان موفق جامعه رقم بخورد. خیرین و کارآفرینان به‌خوبی در امر حمایت از امور آموزش وارد شده‌اند؛ چه در سطح آموزش و پرورش، چه در سطح عمومی و چه در سطح دانشگاه؛ اما در امور پژوهش هنوز قداست و ارزشمندی پژوهش برای آنها روشن نیست. با اطلاع‌رسانی و برگزاری جلسات ارائه نتایج طرح‌های پژوهشی-کاربردی و توسعه‌ای می‌توان در این دوران محدودیت، از همین ظرفیت استفاده کرد. اگر خیرین و کارآفرینان موفق جامعه با فرایند پژوهش، محصولات و نتایج آنها آشنا شوند و از ظرفیت‌ها و پتانسیل موجود در بین استادان و دانشجویان و تحصیلات تکمیلی آگاهی یابند، قطعاً به این فرایند حمایتی خواهند پیوست.

دغدغه‌مند کردن دانشجویان راهی جز اعتمادسازی در جامعه، تلاش در راستای بازگرداندن سرمایه اجتماعی از دست رفته در جامعه و کمک گرفتن از نهادهای مدنی-اجتماعی و کنشگران فعال اجتماعی، سمن‌ها و ... برای تقویت حس مسئولیت اجتماعی در میان نسل

جوان و بازگرداندن امید اجتماعی به آنها ندارد.

کلاس‌های درس، فضای رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی و ارتباطات غیررسمی برای دغدغه‌مند کردن و بیدار کردن حس نوع‌دوستی و مسئولیت اجتماعی در میان دانشجویان و نسل جوان جامعه بسیار مفید است. با ارائه تجارب و عملکردهای موفق دانشجویان دغدغه‌مند و فعال و کنشگر و تشویق آنها به جای تنبیه، می‌توان دغدغه‌مندی را در بین سایر دانشجویان هم تقویت کرد.

همچنین ارائه گزارش کارها از طریق رسانه‌های مورد اعتماد می‌تواند برای تشویق سایرین مفید و مؤثر باشد؛ چراکه در مواردی در جامعه اینگونه القا می‌شود که دغدغه‌مندی، هزینه دارد. نهاد دانشگاه و مؤسسه پژوهشی باید محیطی امن برای بروز احساس دغدغه‌مندی دانشجو باشد. مسئولان دانشگاه و نهادهای علمی می‌توانند اعتماد دانشجویان را جلب کرده و به تجلی مسئولیت اجتماعی در آنها به عنوان شهروند آگاه و دانا کمک کنند.

در دانشگاه‌ها روش پژوهش، آموزش داده نمی‌شود و بسیاری از دانشجویان پژوهش کردن را بلد نیستند؛ پژوهشی که کاربردی و اثرگذار باشد و نیاز جامعه را در یک حوزه رفع کند. برای رفع این مشکل باید چه کرد؟

استاد و دانشجو با ارائه محتوا و برنامه‌های درسی مسئله محور، به تکنیک پژوهش و فرایند روش‌های پژوهش مسلط شده، تمرین کرده و وادار به آموزش و آموختن آن می‌شوند. باید سهمی از برنامه‌های درسی مسئله‌محور بین برنامه‌های درسی مختلف در دانشگاه‌ها قائل شد.

انتهای پیام/